

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler: Morten Skadsem
Dir. tlf: 23117569

Vår ref: 2004/894   Vår dato: 15.03.2005
Deres ref: 2004/2460   Deres dato: 16.09.2004
KU/KU3 MNO:pbp

VURDERING AV SØKNAD FRA NORSK REISELIVSMUSEUM OM TILSKUDD TIL NYBYGG

ABM-utvikling viser til brev fra Kultur- og kirkedepartementet av 16.09.2004 hvor det blir bedt om en vurdering av søknad av 27.07.2004 fra Norsk Reiselivsmuseum (NRM) til departementet om tilskudd på 25 mill. kr. til nybygg. ABM-utvikling blir bedt om en museumsfaglig vurdering av byggeplanene i forhold til målene for nasjonale kulturbygg, jf. statsbudsjettets kap. 320 post 73, og om en anbefaling vedrørende organiseringen av museet i forhold til museumsstrukturen i Sogn og Fjordane. Med søknaden følger arkitektfirmaet Snøhetta as sitt skisseprosjekt til *Norsk Reiselivsmuseum i Balestrand*, og etter avtale er en revidert prosjektbeskrivelse, *Norsk Reiselivsmuseum. Innholds- og utviklingsplan*, dat. 15.11.2004, oversendt til ABM-utvikling.

Norsk Reiselivsmuseum i dag

Initiativet til et reiselivsmuseum ble tatt av Norsk Folkeferie og Turisttrafikkomiteen for Bergen og Vest-Norge i 1980 med formål å dokumentere og ta vare på bransjekunnskap som var bygd opp på 1900-tallet. I samarbeid med Sogn og Fjordane fylkeskommune og Kvikne's Hotel ble Vestnorsk Reiselivsmuseum etablert i Balestrand i 1986, og året etter kom museet med på tilskuddsordningen for halvoffentlige museer. I 2001 ble navnet endret til Norsk Reiselivsmuseum.

Museet er organisert som en stiftelse, og styrets medlemmer er oppnevnt med en representant fra Sogn og Fjordane fylkeskommune, en fra reiselivsorganisasjonene og tre representanter valgt av årsmøtet. Representantene er partshavere som har kjøpt partsbrev, og det er 67 partseiere fordelt på de fire vestlandsfylkene og 19 kommuner. Museet viser til forankring til næringen gjennom Reiselivsbedriftenes Landsforening og Innovasjon Norge, som begge er representert i styret, samt Kvikne's Hotel.

Museet holder i dag til i tre mindre bygninger på kaia i Balestrand. Museet har ansatt en styrer/konservator. Samlinger av gjenstander, arkivalia og fotos er små, innsamlingsarbeidet har, ifølge museet, ikke vært prioritert pga. manglende kapasitet og bevaringsmuligheter. Museet har ingen egenproduserte utstillinger, men det er laget et opplegg for kulturhistoriske vandringer i

Balestrand. Bygningene på kaia inneholder foruten kontorer kunstutstillinger om sommeren og atelier som leies ut. Museet opplyser at sommerutstillingene blir besøkt av 250 – 300 personer daglig i sesongen. Driftsbudsjettet for 2004 var på 830.000 kr.

Norsk Reiselivsmuseums innhold

Norsk Reiselivsmuseums mål er å bli et landsomfattende bransjemuseum som skal arbeide med kulturhistoriske emner knyttet til reiselivshistorien og samtidig bidra til å videreutvikle næringen. Oppbyggingen av NRM blir satt inn i en ramme av kulturbasert næringsutvikling i et samspill mellom museet, Kvikne's Hotel og destinasjonsselskapet Sognefjord Reiseliv BA. I tillegg til hovedfokus på reiselivshistorien skal museet skjøtte oppgaver vedrørende Kvikne's Hotels kunstsamlinger.

Ifølge NRM er reiselivets historie lite behandlet ved norske museer. Enkelte institusjoner, både arkiv, bibliotek og museer, har samlinger, men dette har bare i liten grad blitt bearbeidet og helhetlig framstilt. Foruten oppbygging av egne samlinger vil det være en prioritert oppgave for NRM å bygge opp gode samarbeidsrelasjoner til andre institusjoner. Det er inngått intensjonsavtaler om arkivoverføringer fra reiselivsvirksomheter, det synes bare i mindre grad å foreligge dokumentasjon gjennom gjenstandsmateriale og fotografier.

I prosjektet legges det stor vekt på at museets virksomhet skal være forskningsbasert. Det er inngått, og arbeides videre med, intensjonsavtaler med forskningsinstitusjoner regionalt og nasjonalt om forskningssamarbeid på prosjektbasis.

Hovedmålgruppene for museet er definert å være aktørene i reiselivsbransjen, forskere og studenter, skoleelever, samt tilreisende til regionen. Formidlingen skal bygges opp med en attraksjonsdel og permanente og temporære utstillinger. Utstillingskonseptet har utgangspunkt i den lokale reiselivshistorien i Balestrand og beveger seg via et regionalt til et landsomfattende perspektiv.

Museet har lagt vekt på å utarbeide en egen IT-strategi. Digitalisering av egne og andre institusjoners reiselivshistoriske samlinger skal utnyttes i en reiselivshistorisk metadatabase som legges ut som en nettportal til norsk reiselivshistorie. Museet vil også i stor grad benytte elektroniske medier i formidlingen.

Det legges det opp til en bemanning på sju faste stillinger som til sammen skal utgjøre fem årsverk, museumsstyrer/etnolog, konservator i kunsthistorie, arkivar/bibliotekar og dataingeniør/programmerer. I tillegg kommer sesongvise tilsatte og driftsstillinger som skal deles med hotellet.

Museets kalkyle for driftsbudsjettet er på ca. 5 mill. kr. hvorav lønnsbudsjettet utgjør ca. 40 %. Det offentlige museumstilskuddet er satt til litt i overkant av 2 mill. kr. Det redegjøres ikke for hvordan man ser for seg nasjonal, regional og lokal fordeling av dette tilskuddet, og heller ikke om reiselivsnæringen er tiltenkt en rolle i finansiering av driften. Det fylkeskommunale tilskuddet for 2004 var på 188.000, det kommunale på 34.000. I 2005 har museet et statlig tilskudd på 613.000.

Egeninntjening på ca. 3 mill. kr. kalkulerer med et årlig besøkstall på 39.000, stigende til 45.600 etter tre år. Kalkylen bygger bl.a. på antall gjestedøgn ved Kvikne's Hotell (40.000) og i Balestrand som helhet (79.000).

Museumsbygget

Museet planlegges bygget mellom Kvikne's Hotels to eksisterende bygninger, en trebygning fra 1894 og en bygning i betong fra 1965. Arkitektfirmaet Snøhetta as har i 2004 utarbeidet et skisseprosjekt. Hotellet og museet vil få felles resepsjon og konferansesal på hhv. 440 og 250 m², for øvrig vil det nye bygget romme museets attraksjon og utstillinger, til sammen 500 m². Det er tegnet inn et gjenstandsmottak på 15 m², et verksted for produksjon av utstillinger på 100 m² samt et magasin på 50 m². Deler av den gamle hotellbygningen vil bli omarbeidet til administrasjonslokaler, bibliotek og klasserom for museet.

Hele prosjektet har et kostnadsoverslag på 85 mill. kr. Det omfatter i tillegg til museumsbygningen en spesiell atkomstrampe, utvikling av attraksjon og utstillinger, samt utvikling av kaiområdet og bygging av et SPA og en kafé for hotellet. Kostnadene er fordelt mellom Balestrand kommune, Kvikne's Hotel og museet slik:

Delprosjekt	B. komm.	Kv. Hotel	NRM
Kaiområdet m. venterom	6.000.000		
Påbygg SPA,		13.100.000	
Kostnader hovedbygg, hotellets andel		10.700.000	
Ombygging av museets kaihus			4.300.000
Kostnader hovedbygg, museets andel			31.600.000
Rampe til mellombygg			2.100.000
Attraksjonsutvikling			10.000.000
Utstillinger			7.000.000
Sum	6.000.000	23.800.000	55.000.000

Utbyggingen av selve museet har altså en total kostnadsramme på 55 mill. kr. Museet har søkt dette dekket slik:

- Balestrand kommune	5.000.000
- Sogn og Fjordane fylkeskommune	25.000.000
- Kultur- og kirke departementet	25.000.000

Statens andel utgjør nær halvparten av investeringskostnadene.

Ved utgangen av januar i år er hele prosjektet finansiert med 60 %:

- Balestrand kommune	11.000.000 (6 mill. til kaiområdet, 5 mill. til museet)
- Sogn og Fjordane fylkeskommune	15.000.000 (kun til museet)
- Kvikne's Hotel	24.000.000
- Tomteverdi (fra Kvikne's Hotel)	1.000.000
- Til sammen	51.000.000

Sogn og Fjordane fylkeskommunes bevilgning på 15 mill. kr. er fordelt over tre år i perioden 2006 – 2008 med mulighet for å søke om nye 5 mill. kr. i neste valgperiode.

Vurdering av bygg og ambisjoner

Plassering av nybygg mellom Kvikne's Hotels to bygninger vil kunne gi muligheter for sambruk av arealer og effektiv utnyttelse av fellesarealer og fellestjenester, bl.a. vil resepsjonen være felles. ABM-utvikling kjenner ikke til andre prosjekter der kultur og næring er så nær knyttet til hverandre både fysisk og driftsmessig, og ser positivt på at det her kan hentes inn erfaringer på slikt samarbeid. ABM-utvikling finner det også spennende at et anerkjent arkitektfirma som Snøhetta as er knyttet til prosjektet, og at helheten mellom museumsbygg og utstillingsdesign vil bli ivaretatt ved at Snøhetta skal formgi utstillingene.

Arealene til utstillinger og utvikling av attraksjonstilbudet synes å være et godt utgangspunkt for å skape gode formidlings- og utstillingstilbud. Store vindusflater i utstillingsarealene stiller imidlertid strenge krav til gjennomtenkte løsninger for å unngå for stor lyseksposering på antikvarisk og originalt materiale. Skisseprosjektet, som er på et generelt nivå, behandler ikke krav til klimatiske og lysmessige forhold, det må stilles krav til grundig gjennomgang av disse problemstillingene i en videre prosjekteringsfase. Gode løsninger her vil være avgjørende for muligheten til å kunne låne inn bl.a. kunst til utstillinger.

Konferansesal samt mottaksrom, magasin, produksjonsrom og tekniske rom er tenkt lagt delvis inn i bakken på hver side av hotellbygningen fra 1965. Konferansesalen vil vi anse som ikke direkte tilhørende museumsprosjektet, og slik vi forstår det, er dette arealet hotellets ansvar. Gjenstandsmottaket er lite, og magasinet er også lite. Det er ikke utarbeidet plan for klimatisering av disse arealene eller utforming av produksjonsrommet. Vi vil imidlertid vise til diskusjonen som museet selv reiser i prosjektbeskrivelsen om samarbeid med andre institusjoner, der det pekes spesielt på mulig samarbeide med Sogn og Fjordane fylkesarkiv på den ene siden og mulighetene som kan ligge i et framtidig fellesmagasin for fylket på den annen side.

Arealene til klasserom, bibliotek og kontorer er lagt til den gamle hotellbygningen og vil være tilstrekkelige i forhold til museets ambisjoner.

Med det framlagte romprogrammet som bakgrunn vil vi peke på at museet synes mer å framstå som et besøkssenter og en spennende formidlingsarena enn et museum med full museumsfaglig drift som inkluderer innsamling, dokumentasjon, bevaring og konservering av ulike typer materiale knyttet til reiselivshistorien.

Besøkstallet er anslått til 39.000 det første driftsåret, stigende til 45.600 etter tre år. Av andre museer med statstilskudd i fylket hadde Sogn og Fjordane Kunstmuseum i Førde 3.000 besøkende i 2003, Sunnfjord Museum samme sted 11.200 og De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum i Sogndal 18.500 besøkende. Norsk Bremuseum i Fjærland hadde 51.200 besøkende samme år. Dette høye besøkstallet skyldes nok først og fremst Bremuseets gunstige beliggenhet ved en av de viktige gjennomfartsårene i fylket. Prognosen for Reiselivsmuseet er ambisiøs. Sammenhengen med Kvikne's Hotell er gunstig, men vi mener likevel det er grunn til å være skeptisk til et forventet besøkstall som overstiger hotellets gjestedøgn (40.000).

Museets forhold til museumsstrukturen i fylket

Museets styre har vedtatt at NRM må bestå som selvstendig institusjon for at reiselivsnæringen skal se seg tjent med et eget museum. Sogn og Fjordane fylkeskommunes nåværende museumsplan sier at NRM skal være en selvstendig organisasjon innenfor en struktur med fire

ansvarsmuseer (De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum, Kystmuseet i Sogn og Fjordane, Nordfjord Museum og Sunnfjord Museum) og to tematiske museer (Sogn og Fjordane Kunstmuseum og Norsk Reiselivsmuseum). Det har i forbindelse med museumsreformen vært en diskusjon om ytterligere konsolidering og sammenslåing mellom disse institusjonene. Det bør framgå tydelig i en eventuell ny museumsplan hvordan en sterk satsing på enkeltinstitusjoner og etablering av nye institusjoner skal ses i forhold til de etablerte museene, og det bør gis tydelige signaler om hvor eventuelle nye driftsmidler er ønsket kanalisert.

Med den sterke forankringen museet sies å ha i reiselivsnæringen savner ABM-utvikling en drøfting av næringens rolle i det framtidige reiselivsmuseet og hvilken delaktighet næringen vil ha innenfor både investeringer og finansiering av drift.

Estimatet for driftsbudsjettet for NRM er basert på en fortsatt selvstendig driftsenhet. Det er ikke gjort rede for hvordan en eventuelt kan løse arbeidsoppgaver innenfor en ny museumsstruktur i Sogn og Fjordane. ABM-utvikling vil mene at bemanning og oppgaver må vurderes i forhold til en organisatorisk integrering med De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum. En styrking av bemanningen i en slik integrert enhet vil kunne gi et større faglig miljø som i langt sterkere grad vil kunne håndtere museumsfaglige tema knyttet til reiselivshistorien, og det vil gi bedre utnyttelse av administrative og økonomiske ressurser. Dette vil være i tråd med føringene i museumsreformen, der det legges opp til utvikling av sterke fagmiljøer ved regionale sammenslåinger. Vi kan ikke se at en slik integrering vil være til hinder for at det videreføres og inngås forpliktende samarbeidsavtaler med eksempelvis Sogn og Fjordane fylkesarkiv eller Kvikne's Hotel.

Det er også føringene i museumsreformen, med vekt på større institusjoner og kompetansemiljøer, som vil bli lagt til grunn for eventuelle statlige stimuleringsmidler til institusjoner i fylket til styrket drift.

ABM-utviklings konklusjon

ABM-utvikling er av den oppfatning at det planlagte nybygget i tilknytning til Kvikne's Hotel har muligheter til å framstå som en spennende og attraktiv formidlingsarena og en regional møteplass knyttet til så vel reiselivshistorie som til andre tema. Reiselivshistorie fortjener oppmerksomhet, og den nære forbindelsen til og forankringen i næringslivet, lokalmiljøet, Balestrand kommune og fylkeskommunen viser vilje og motivasjon til å gjennomføre prosjektet. Nybygget virker gjennomarbeidet, og vil med sin utfordrende arkitektur og ambisjoner på utstillingssiden være attraktivt som besøksmål også langt utover de lokale og regionale miljøene.

Av totalbeløpet på 55 mill er det forventet nær halvparten i investeringsmidler fra staten. ABM-utvikling vurderer denne andelen som noe høy, og vi etterlyser engasjement fra reiselivsnæringen både på investeringssiden og på driftssiden.

Formidlingen av reiselivshistorie innenfor de ambisjonene som er lagt til grunn for prosjektet vil kreve et større faglig miljø enn dagens bemanning ved Norsk Reiselivsmuseum representerer. ABM-utvikling vil mene at det innenfor rammen av museumsreformen ikke vil være ønskelig å bygge ut en selvstendig enhet av en nødvendig størrelse, og vil se positivt på en samordning av de økonomiske og faglige museumsressurser som allerede finnes i fylket. Vår konklusjon er at det er nødvendig å se utviklingen av Reiselivsmuseet i sammenheng med De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum. Vi vil derfor henstille til at Reiselivsmuseet konsolideres med

De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum, og vi mener at et statlig finansieringsbidrag til realisering av byggeplanene må gjøres avhengig av et slikt resultat.

Vennlig hilsen

Jon Birger Østby
Direktør

Randi Ertesvåg
Avdelingsdirektør

Kopi:
Sogn og Fjordane fylkeskommune
Norsk Reiselivsmuseum